

نامه‌یه‌کی غه‌مگین له پای برینی په‌رچه‌می کچان

نووسینی: شیرزاد حه‌سه‌ن

ئهرکی سه‌ره‌کی په‌روه‌ده ئه‌وه‌یه مرۆفییکی وه‌ها دروست بکات که هه‌لگری هه‌موو خه‌سه‌له‌ته‌کانی مرۆفدۆستییه، مه‌رجه خه‌لک و خاکی خۆی خۆش بویت، له‌وه‌ته‌ی یه‌که‌م قوتابخانه له کوردستان و عێراق کراوه‌ته‌وه که ده‌گه‌رپته‌وه بو سه‌رده‌می هاتنی ئینگلیز که دیت عێراق ده‌خاته ژیر رکیف و قه‌له‌مه‌روی خۆی که له‌و سه‌رده‌مه‌دا وتراوه هه‌رگیز خۆر له سه‌ر ئه‌و خاكانه‌دا ئاوا نه‌بووه که "بریتانیای مه‌زن" داگیری کردوون. ئینگلیز له‌گه‌ل خۆیدا شه‌مه‌نده‌فه‌ر و پرد و قوتابخانه‌ش ده‌هینیت، گومانی تیدا نیه که ئه‌و سیستمه (میلیتاری) سه‌ربازی بووه، که دیاره ئینگلیز به‌ته‌واوی له‌ ساڵی 1929 خۆی جیگیر ده‌کات، ئینگلیز له‌ 1958 که فه‌رمانه‌روای پاشایه‌تی ده‌رووخی‌نیت عێراق و کوردستان به‌جیده‌هیلیت، به‌لام ئه‌و سیستمه سه‌ربازییه وه‌ک خۆی ده‌مینیته‌وه که ده‌کریت بلین له‌ هه‌موو دونیادا بو سه‌ده‌ها ساڵه‌ په‌یره‌و کراوه، یه‌کیک له‌ هه‌ره‌ پایه‌ توند و توله‌کانی ئه‌م سیستمه پیاوسالارییه، به‌واتایه‌کی دیکه باوکسالاری بووه، که تیایدا رۆحی توندوتیژی له‌ دل و دره‌وونی نه‌وه‌کاندا چاندووه، هه‌لبه‌ته‌ ولاتی ئیمه وه‌ک یه‌کیک له‌ ولاته‌ رۆژه‌لاتییه‌کان رۆحی زه‌بر و زه‌نگ له‌ هه‌موو خانه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کاندا به‌رکه‌ماله‌ و خودی مارکس ئاماژه به‌ "سته‌می رۆژه‌لاتی" ده‌کات که جیاوازه. لای خۆمان به‌ر له‌ مه‌کته‌ب خانه‌ی په‌روه‌ده و فی‌کردن (حوجره) بووه که دیسانه‌وه زه‌بر و زه‌نگ ئامرازییکی په‌روه‌ده کردن بووه، به‌واتا چ حوجره بوو بیت و چ قوتابخانه له سه‌ر سزادانی فه‌قیکان و قوتابیان په‌روه‌ده و فی‌کردنی خۆیان به‌ریخستووه، جا چ سیستمه‌که له دیسپلینیکی سه‌ربازیانه بوو بیت یان ئایینیانه که له مه‌کته‌به‌کان و مزگه‌وته‌کاندا په‌یره‌و کراوه، گه‌رچی ده‌کریت به‌ درێژایی ئه‌م میژووه‌ی په‌روه‌ده مامۆستا و مه‌لای میهره‌بان هه‌بووبن، که‌واته رۆحی زه‌بر و زه‌نگ هه‌موو ژینگه‌ی قوتابخانه‌کانی داگیر کردووه، هه‌ر له

دیزاینی-ته لارسازی قوتابخانه کانه وه تا دهگات به په یوهندی نیوان مامۆستا و قوتابی و شیوه کانی هه لسه نگاندن و تاقیکردنه وه کانه وه که ئه ویشیان هه سزاکارییه (عقابی).

به ره له حوجره و قوتابخانه، خیزان/ مال یه که مین مه لبهندی چاندنی هه وهس و مه یلی توندوتیژییه له ناو دل و دهروونی کچ و کورپاندا، ئیمه یه که خانه ی کۆمه لایه تی و په روه رده بییمان نییه بیبه ری بیته له زه بر و زهنگ، گرفته کهش لی ره دایه که نه وه کان یه که له دوا ی یه که میراتگری ئه و رۆحه ترسناک و سزاخوازه ن، وه که چۆن هه موو ماک و خه سلته جهسته ییه کان له باوانه وه دهگه نه فه رزهنده کان، رۆحی توندوتیژییش، چ له ناو خویندا هه بیته و چ له ژینگه وه بۆمان بیته، زۆر گران له ناو دهچیت، نه که هه ره ئه وه به لکو له ناو خویدا زاووزی دهکات، به شیوه یه کی هیرارکی (قوچه کی) له سه ره وه بۆ خواره وه داده به زیت، ته ونیک و تورپیک له شه پرانگیزی دروست دهکات که ده رچوون تیایدا زۆر زه حمهت ده بیته، چونکه قوئاغی مندالی و ژیان له ناو ئه و تۆره گه وره یه له توندوتیژی له سه ره شه پرانگیزی په روه رده مان دهکات. ده رووننا سه کان کۆکن له سه ره ئه وه ی که سییه تی مرۆف له و سه رده مه ناسکه ی قوئاغی مندالی رهنگی خوی وه رده گریت، له وه شدا می و نی ره به هه مان رۆحی سزاخوازه نه گه وره ده بن، هه ره بۆیه هیچ سه یر نییه کۆمه لیک مامۆستای ئافرهت قژ و په رچه می ژماریه که له کچه قوتابییه کان ده برن به ناوی پاراستنی (حه یا و حورمهت) ه وه .

گه رچی وا باوه که پیاوه کان له خانمه کان به زه بر و زه نگترن، که له رووی زانسته یه وه تا راده یه که له راستی تی دایه، به لام چ می بیته و چ نی ره هه میشه ژینگه و ژیانی ده وره بر رۆلی هه یه له قوولکرنه وه ی ئه و رۆحه شه پرانگیزه، هه ره له خیزانه وه تا دهگات به هه ره هه موو ئه و خانه و مه لبه ندانه ی منداله کان به خپو ده که ن، دیاره نا کریت "حیزب" له و خانانه ده ربکه ین، به تایبه تی له کوردستاندا که به دریزیی میژووی خویان حیزبه کوردستانیه کان مه لبهندی چاندنی دوژمنکاری و براکوژی و خوشکوژی بوون، هیچ کهس ناتوانیت نکۆلی له وه بکات که حیزبه کوردیه کان، له کوردستانی باشووردا، هه ره له سه ره تای شهسته کانه وه رۆحی دردۆنگی و مه رگدۆستی و دۆستکوژی و سیاسه تی خوینرشتنیان له گه ل خویاندا هیئا، له وه شدا پارتی و یه کیته به شی شیریان به رده که ویته، هه ره له میانی هه لباردندا که ده کریت شارستانیاته به رپوه بچیت، که چی له هاوینی (2009) ه وه تا هه نووکه، یان گه ر بگه رپینه وه

سه‌ره‌تای راپه‌پین و هه‌لبژاردنی یه‌که‌مه‌وه، هه‌ر له شه‌ره په‌رۆ و جنیونامه و خوین رشتنی یه‌کدی تاقی کراوه‌ته‌وه، له نۆزده سالی رابردوووه تا هه‌نوکه ده‌سته‌لاتی کوردی رۆحی شه‌پانگیزی به‌ریا کرد و تا دیت تۆخی ده‌کاته‌وه، هه‌تا گه‌ر رۆحی زه‌برو زه‌نگ و سزا خوازانه دیار و به‌رچاو نه‌بیت، له ژیره‌وه کاری خۆی ده‌کات و هه‌ر ئه‌وه‌یه که جارجار بۆ ماوه‌یه‌ک ده‌خه‌ویت، به‌لام زیندوووه .

هه‌ر نۆرمیکی کۆمه‌لایه‌تی ده‌رئه‌نجامی ژینگه و فه‌زای گشتیه، ئه‌و چه‌ند خانمه‌ی که په‌رچه‌می که‌کانیان برپوه په‌روه‌رده‌ی مالیک و مزگه‌وتیکن، بی خویندنه‌وه‌ی ژیانی ئه‌وان زه‌حمه‌ته بزاین بۆچی توانیان مقه‌ست بخه‌نه قژی که‌کانه‌وه، له یه‌که‌مین قوتابخانه‌ی روشدییه و فه‌یسه‌لییه‌وه له کوردستان یه‌ک هه‌قایه‌تی قژ برینی کچان ناخوینته‌وه، کچان له نیو سه‌ده له‌مه‌وبه‌روه‌وه وینه‌یان ماوه له ئه‌رشیفی قوتابخانه کۆنه‌کاندا، زۆربه‌ی سه‌رو پرچی دیاره، که‌چی له سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی بیست و یه‌که‌مدا و له هه‌زاره‌ی سییه‌مدا له (بنه‌سلاوه‌ هه‌ولیر) که پره له باله‌خانه‌ی بلند له سه‌ر دیزاینی سه‌رده‌میانه، چه‌ند خانمیک کچان سزا ده‌ده‌ن، له‌و که‌چه مندالکارانه ده‌گه‌یه‌نن که جیاوازی (پرچ وه عه‌وره‌ت) نییه، هه‌ر دووکیان مه‌رجه داپۆشرین، ئه‌مه‌یان بی پرۆژه‌یی و بی به‌رنامه‌یی ئیمه‌یه له په‌روه‌رده‌دا که له 19 سالی رابردوودا نه‌مانتوانی مامۆستایه‌کی مۆدیرن بخه‌ینه ناو مه‌کته‌به‌کانه‌وه که برپای به‌وه بیت مه‌رجه سه‌رو پرچ به ده‌روه‌ه بن و هه‌تاو لییان بدات، له پشت ئه‌و رۆحه سزا خوازانه‌وه "ئیسلامی سیاسی" قیت وه‌ستاوه، فه‌رمانه‌واکانیش به سه‌رکرده و بنکرده‌کانه‌وه خامۆش و خۆش خه‌یالن که هه‌ولیر ده‌که‌ن به "دوبه‌ی"، له ناو شاره‌کاندا پردی گه‌وره و باله‌خانه‌ی بلند دورست ده‌کرین، که‌چی له نیو قوتابخانه‌کاندا کچ و کورپی ترسنۆک و شه‌رمه‌ن و گرگن و بی پرسیار و گومان دورست ده‌که‌ین، مال و مزگه‌وت و مه‌کته‌ب و حیزب چوار کارگه‌ی خه‌ساندنی رۆحی کچ و کورپه‌کانمان، فیریان ده‌که‌ین چۆن ملکه‌چ و گوپرایه‌ل و بی زمان و چاو و گوئی بن، چۆن ده‌سته‌لاتخواز بن نه‌ک و لاتپایز، نه‌وه‌یه‌کی تۆراو و تووره و غه‌مگین، یه‌کیک له‌و مه‌لبه‌ندانه‌ی که ژیاوندۆستی له ئیمه‌دا ده‌کوژیت قوتابخانه‌یه .

دوای 32 سال کارکردن له گۆرپه‌پانی په‌روه‌رده‌دا گومانیکم نه‌ماوه که لای ئیمه ژنان به قه‌د پیاوه‌کان وه‌ک مامۆستا شه‌یدای زه‌برو زه‌نگ و هه‌راسانکردنی کچ و کورپه‌کانن، چه‌ند سالیکه له خولی راهینانی مامۆستاگان وانه‌یه‌کی ئازادم هه‌یه که پتر قسه له‌سه‌ر توندوتیژی ده‌که‌م، له راپرسی سالانه‌دا بۆم ساغ

بۆتەوۋە كە ھەتا مامۇستايانى تازە دامەزراوۋىش بېروايان بەوۋە ھەيە پەرۋەردە و فيرکردن بى جۆرىك لە چاوسووركردنەوۋە و ھەرەشە و جنىو و لىدان فەراھەم نابىت، تاك و تەرايان بېرواي وايە ميھرەبانى و خۆشەويستى كاريگەرترە لە دلپەقى، لەو 32 سالەدا ژنە مامۇستاكانم بىنى لە داخ و قەھرى زەمانە و سەدەھا ھۆكارى ناديار و ئاشكرا بە جۆرىك لە جۆرەكان تۆلە لە كچ و كورپەكان دەكەنەوۋە، ديارە لە بەرامبەر ئەوۋەدا پياوۋەكان كوشندەتر لە سەر ئەوۋە پەرۋەردە بوون كە ترساندن و سزا چاكتىرەن دەرمانە، ئەوۋەيان بېراوۋەتەوۋە كە مرۆقى غەمگىن و توورپە ناتوانىت ئەوانى دىكە ئاسوودە بكەن، ئىمەش كارگەيەكمان ھەيە كە ژن و پياوۋى غەمگىن و توورپە دورست دەكات. لەوۋەدا مەبەستم نىيە مامۇستاكان بە مى و نىرەوۋە تاوانبار بكەم، چونكە ھەر لە سەرەتاوۋە وتم كەس زادەي ژىنگەيەكى پاك و تەمىز و تەندورست نەبوۋە، من خۆم قوربانى خانەوادەيەكم كە پېر بوو لە توندوتىژى، پېتر لە چل سالە ھەولدەدەم و سەرگەرمى خويندەنەوۋەم تاوۋەكو بىمە مرۆف وەلى ھىشتا سەرەتاي ئەو سەفەرەيە و زۆرم ماوۋە. بە كورتى خودى مامۇستاكان خۆيان بە منىشەوۋە قوربانى دۆخىكى نالەبارو نارپىكى راميارى و ئابوورى و كۆمەلايەتى و فەرھەنگىن، ترسەكە لىرەدايە كە ھەموو قوربانىيەكى دەست زەبرو زەنگ دەكرىت بىت بە جەللاد و شەرانگىز و سزاخواز، جا چ جاي ئەوۋەي كە كۆي ژيانى ئىمە نوقمە لە توندوتىژى، ئىمە وەك خدە و خوو و رەوشت و رەفتارمان قۇناغى راوشكارى و شوانكارەيى بە جىنەھىشتوۋە، ھىشتا بە رۆخىكى دەرەبەگىيەوۋە مامەلە لەگەل كچ و كورپەكانمان دەكەين كە پايەكانى لە سەر ترس و تۇقاندن و زەبرو زەنگ وەستاون، خودى رۆخى بەرگرى و شەپرى كورد بە درىژايى سەدەھا سال لە بەرامبەر داگىركارەكانى خەلك و خاكەكەي واىكردوۋە دېر و شەرانگىز بىت، خودى ترس لە نەمان بۆ خۆي فاكتەرىكى گەرەيە بۆ خولقاندنى رۆخىكى جەنگاۋەرانە لە مرۆقدا. لە پشت دلپەقى ئەو مامۇستايانە مىراتىك لە ترس و شەرم و توندوتىژى خۆي حەشار داوۋە، ئەم رووداۋە قژ بېرىنى چەند كچە قوتابىيەكم بىر دەخاتەوۋە كە دىسانەوۋە چەند خانمىك دوو سال لەمەوبەر لە "خۆرمال" ھەمان رەفتارىيان نواندبوو، سزاكەش لە پاي دەرکەوتنى پەرچەمى ئەو كچۆلانە بوو، لە ھەر دوو كىشەكەدا چ لە "خورمال" و چ لە "بنەسلاۋە" بەوۋە كۆتايى ھاتوۋە كە دەيانگوۋىزەنەوۋە بۆ قوتابخانەيەكى دىكە كە كەس نازانىت لەوۋىندەرىش لە پاي ئەو گواستەنەوۋەيە چ تۆلە و رقىك دەنوۋىنن، رەنگە دەست نەدەنە مەقەست، بەلام

دهیه‌ها شیوازی دیکه هه‌یه که کچه‌کان و کورپه‌کانی پی هه‌راسان بکه‌ن، ئەمه‌یان ته‌مبێ کردن نییه به‌لکو خۆشکردنی ئاگری کینه و رقه له نیو دلی ئەو خانمانه‌دا، له هه‌موو دونیادا که‌سانی وا چاکتره بچنه بیمارستان بۆ چاره‌سه‌ر یان له ناو پۆله‌کانی قوتابخانه دوور بخڕینه‌وه، گه‌رچی چاره‌سه‌ری راسته‌قینه دروستکردنی مامۆستایه‌کی هاوچه‌رخ و میهره‌بان و مروّقدۆست و زانستخوازه .

ئیمه وه‌ک چۆن هه‌ولمانداوه پرۆگرامی خویندن بگۆڕین، بیرمان له‌وه کردۆته‌وه که دیزاینی ته‌لارسازی قوتابخانه‌کان بگۆڕین که هه‌موو پێویستییه‌کانی ئەم سه‌رده‌مه‌ی تیدا بێت، تاقیگه‌کان ده‌وله‌مه‌ند بکه‌ین، به‌ واتا هه‌موو پێویستییه‌ مادیه‌یه‌کانی په‌روه‌رده و فیڕکردن فه‌راهه‌م بکه‌ین، به‌ هه‌مان ئەندازه ده‌توانین په‌ره به‌ توانا مروّیه‌یه‌کان بده‌ین که یه‌کیک له‌وانه په‌یوه‌ندی قوتابی و مامۆستایه که له سه‌ر خۆشه‌ویستی و میهره‌بانی بنج دابکوتیت، هیشتا ئیمه له کوردستان نه‌ماتوانیوه له پرۆگرامی خویندندا ئەو ژینگه‌یه دروست بکه‌ین که دوا ئامانجمان سازدانی رۆحی ئاشتیخوازی بێت، که‌لتوری ئاشتی له هه‌موو دونیادا یه‌که‌مین خه‌می په‌روه‌رده‌یه له ته‌ک ژینگه‌پاراستن، که‌چی بۆ ئیمه هیشتا ریژه‌ی که‌وتن و نه‌که‌وتن، جیا کردنه‌وه‌ی منداڵان له یه‌کدی و ناوه‌زه‌د کردنیان به‌ ته‌مه‌بەل و زیره‌ک. سه‌رباری ئەوه زۆربه‌ی هه‌ره زۆری مامۆستایان دژ به‌ ئاره‌زوی خۆیان بوونه‌ته مامۆستا که ئەوه‌ش رق و بیزاری دروست ده‌کات، چونکه هه‌ر له سه‌ره‌تاوه به‌ زۆر فری دراونه‌ته ناو ئەو به‌ش و کۆلیژانه‌ی که‌ه‌زی پیناکه‌ن هه‌ر بۆیه زه‌حمه‌ته داهینه‌ر بن و ئاسووده وانه‌کان بلینه‌وه و له ته‌ک قوتابیه‌کاندا میهره‌بان بن. که‌واته رۆحی ئاشتیخوازی گرنه‌گه‌ بخڕته ناو پرۆگرامی خویندنه‌وه، چاودی‌ری به‌رده‌وامی ره‌فتاری مامۆستا‌کان جیگه‌ی بایه‌خه و کۆمه‌لناسه‌کان و ده‌روونناسه‌کان له ناو قوتابخانه‌کاندا پێویستن، گه‌رانه‌وه بۆ ناو ماله‌کان و ورد بوونه‌وه له کیشه‌ و گرفتێ کچ و کورپه‌کان که مه‌لبه‌ندی یه‌که‌می توندوتیژییه کاریگه‌ری هه‌یه، هه‌ر بۆیه کڕین و قه‌رزکردنی عه‌قله‌کان له ده‌ره‌وه و هاوردنی بۆ ناو کوردستان به‌ نیازی مه‌شق و راهینانی مامۆستا‌کان رۆلی گه‌وره‌ی هه‌یه، چونکه له هه‌موو دونیادا گرفتێ گه‌وره‌ی په‌روه‌رده‌کاران ریگه‌ گرتنه له به‌رپابوونی توندوتیژی. پێویسته ده‌سته‌لات له بالاترین ئاست و پینگه‌دا بایه‌خی ئەم گرفت و کیشانه‌ی ناو په‌روه‌ده‌ بزنان و هه‌موو توانا مادی و رۆحیه‌یه‌کانی پێویست به‌ سازاندنی ژینگه‌یه‌کی ته‌ندروست فه‌راهه‌م بکه‌ن، مه‌رجه بزانی چ فه‌لسه‌فه‌یه‌کی په‌روه‌رده و کام

قوتابخانه‌ی فیکری و کام مۆدیلی فیر کردن په‌یرپه و بکه‌ین چاکه، کاری سهره‌کی وه‌زیر و شاندى په‌روه‌ده‌یی ناو په‌رله‌مان و په‌روه‌ده‌کارانی پ‌سپۆر و راویژکاره‌کانه که له‌م بواره‌دا هاوکارین. کردنه‌وه‌ی هه‌موو ده‌رگا و په‌نجه‌ره‌کانه به‌ سهر پ‌یشکه‌وتنه‌کانی جیهانی ده‌روه‌ه و کۆپیکردن و پاشان ده‌ستکاریکردنی مۆدیله‌ جوانه‌کانه .

بۆ من کیشه‌ی په‌رچه‌م برینی ئەو خانمانه‌ گومانم له‌لا دروست ده‌کات که کۆی سیستمه‌که ئەم زاتانه‌ی به‌ره‌م هیناوه‌ که ئەوه‌ش به‌لگه‌یه که ده‌زگای په‌روه‌ده‌ خۆی ده‌زگایه‌کی نا په‌روه‌ده‌ییه، ئەگینا ئەم زاتانه‌ چۆن زاتیان ده‌کرد، مه‌رجه‌ گومان له‌م په‌یمانگا و زانکۆیه‌ بکه‌ین که ئەوان تیايدا خویندنیان ته‌واو کردوه‌، جگه‌ له‌ گومانکردن له‌وه‌ی مزگه‌وت به‌ مانا هه‌ره‌ ته‌قلیدییه‌که‌ی له‌ هه‌موو ده‌زگا په‌روه‌ده‌ییه‌کان کاریگه‌ری پ‌تره‌، چونکه‌ سهرپۆش به‌م چه‌شنه‌ی له‌ کوردستان په‌یدا بووه‌ وه‌ک ره‌مزیکى ئایینه‌په‌روه‌ری ته‌ماشا ده‌کریت، ئەوه‌ش دژی مافی مرۆف و سهربه‌ستی تاکه‌ که‌سییه‌ به‌وه‌ی که تو کچه‌کان ناچار بکه‌یت له‌چک بکه‌ن که هیشتا مندال‌ن، ده‌سته‌لات و حیزبه‌ کوردییه‌کان گه‌رچی بانگه‌شه‌ی عه‌لمانیه‌ت و عه‌قلى سهرده‌م ده‌که‌ن وه‌لئ زۆر ده‌سته‌ پاچه‌ و هه‌ژارن، له‌ هه‌موو وتاره‌کانی سهرکرده‌کاندا دوو رسته‌ نادۆزیته‌وه‌ سه‌باره‌ت به‌ فه‌لسه‌فه‌ و روانینیان بۆ په‌روه‌ده‌ .

ئوه‌ی له‌ بنه‌سلاوه‌ کراوه‌ نه‌ده‌بوو وا ساده‌ تیپه‌رپیت، ده‌بوو بیته‌ جیگه‌ی مشت و م‌ر و شیکردنه‌وه‌ی سایکۆلۆژی و سۆسیۆلۆجی بۆ بکریت، له‌ سهر لاپه‌ره‌ی رۆژنامه‌ و گۆفاره‌کان، له‌ که‌نال‌ه‌کانی راگه‌یاندنه‌وه‌ تاووتوئ بکرایه‌ . ئوه‌ی که‌ بووه‌ و کراوه‌ ترس و شه‌رم دروست ده‌کات، به‌ هه‌زاره‌ها کچ خه‌ته‌نه‌ ده‌کرین که زۆریان له‌ قوتابخانه‌ن، ئەویش وه‌ک په‌رچه‌م برین و سهرتاشینه‌ که خامۆشانه‌ تیده‌په‌رئ و که‌س خۆی ناکات به‌ خاوه‌نی، ترساندن‌ى ئەو کچانه‌ و هه‌راسانکردنیان وا ده‌کات له‌ دوا رۆژدا که‌ ده‌بنه‌ فه‌رمانبه‌ری ده‌زگا‌کان هه‌ر ملکه‌چ و شه‌رم‌ن و ترسنۆک بن، که‌ شووش ده‌که‌ن و مندالیان ده‌بیته‌، کچ و کورپی ترسنۆک و ملکه‌چ و شه‌رم‌ن و شه‌پانگیز ده‌خه‌نه‌ ناو ژیانه‌وه‌ . ملکه‌چ پیکردن و تۆقاندن سیاسه‌تی سهره‌کی په‌روه‌ده‌ی ئیمه‌یه‌ چ له‌ مال و چ له‌ مه‌کته‌ب و چ له‌ ناو حیزب و چ له‌ ناو مزگه‌وتدا، په‌روه‌ده‌ مه‌رجه‌ کار بۆ نه‌هیشتنی جیاوازییه‌کان بکات. چ چینه‌یه‌تی بیته‌، جینه‌ده‌ری، مه‌زه‌به‌ی، نه‌ته‌وه‌یی، و . هتد، خودی په‌رچه‌م برینه‌که‌ وا له‌ کچه‌کان ده‌کات خۆیان به‌ که‌متر بزائن له‌

کورپه‌کان، هر له ترسی دروستکردنی جیاوازی ئایینی و جینده‌ری، میژووی ئایینه‌کان بخویندریت چاکتره، چونکه په‌روه‌ده‌ی تاک ئایینی رۆحی به پیروژ کردنی لایه‌نیک دروست ده‌کات که هه‌موو ئه‌وانیدیکه‌ی پی کافره، جگه له‌وه‌ی که مه‌زه‌به‌گه‌رایه‌ی مه‌ترسییه‌کی گه‌وره‌یه له سه‌ر ئاینده‌ی کچ و کورپه‌کان، گه‌ر عیسا و موسا پیغه‌مبه‌ری خودان بۆچی وه‌ک میژوو نه‌خویندری "بوودا" یان "بوزا" که په‌یامبه‌ریکی سه‌ر زه‌مینیه و ملیونه‌ها که‌س په‌په‌روه‌ی حکمه‌ته‌کانی ده‌که‌ن. بۆچی ده‌بی به مندالانی کوردی نه‌ناسینین؟ گرفتێ ئایین و ئیسلامی سیاسی له ولاتی ئیمه‌دا "دوگما" یه‌کی دروست کردوو که عه‌قلی په‌کخستوو، چونکه بواری گومان و پرسیار نادات، یه‌قین په‌رسته و حه‌قیقه‌تیش ته‌نها یه‌ک دیوی هه‌یه. هر بۆیه سه‌یر نییه له کۆتایی سه‌ده‌ی بیستم و سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی بیست و یه‌که‌مدا "تیرۆر" بۆته خه‌سه‌ته‌ی ناسینه‌وه‌ی ولاتانی رۆژه‌لات و جیهانی ئیسلامی. یه‌کیک له‌وه‌زگایانه‌ی که کارگه‌ی خولقاندنی تیرۆر و رۆحی شه‌پرانگیزییه قوتابخانه‌یه، هر بۆیه رۆژئاوا فشاری هیناوه و ده‌یه‌ویتی ولاتانی عه‌ره‌بی و ئیسلامی ریفۆرم و چاکسازی له په‌روه‌ده‌دا بکه‌ن، هر ئه‌وه‌شه وای کردوو عیراق له‌سه‌ر کووره‌کانی دۆزه‌خ و گه‌رکانیک بوه‌ستیت، یه‌ک سه‌رچاوه‌یی و تاک ره‌هه‌ندی، سیاسی بیته یان ئایینی، رووبه‌ریکی پیروژ دروست ده‌کات که دواچار به شه‌پرانگیزی و کوشتارگا کۆتایی دیت. به پیروژ کردن نه ده‌هینایت بیر بکه‌یته‌وه و نه چیژ له ژیان ببینیت.

کچ و کورپه‌کان بۆ هه‌موو نه‌ته‌وه په‌روه‌ده ده‌کرین نه‌ک به ته‌نیا بۆ بنه‌ماله‌یه‌ک و حیزبیک و خیلک، مه‌رجه ئازاد و دلیر و سه‌به‌رخۆ بن.

هه‌میشه ئه‌وه‌م به یاد دیته‌وه که بۆ یه‌که‌مین جار که دایکم بردمی بۆ قوتابخانه، سالی 1958 له رواندز به به‌رپه‌وه‌به‌ره‌که‌ی وت "گۆشتی بۆ ئیوه و ئیسقانه‌کانی بۆ من". گه‌ر قه‌سابخانه نه‌بیته، چۆن هه‌ر ساله و گویت لێ ده‌بیته کچان په‌رچه‌میان قوت ده‌کریت و خه‌ته‌نه ده‌کرین، پاش 32 سال کار کردم له بواری په‌روه‌ده‌دا هیشتا وینه‌ی قه‌سابخانه زالتره له قوتابخانه، که گه‌وره‌تر بووم دایکم ده‌یوت باوکت بیباک و قومارچییه.. کورپه‌که‌م بخوینه و نانیکمان بۆ په‌یدا بکه، دوا وینه‌ی قه‌سابخانه و زه‌لیلکردنی نه‌وه‌کان یه‌ک له دوا‌ی یه‌کدی له قسه‌ی دایکه‌وه وینه‌ی نانه‌واخانه هاته پال قه‌سابخانه، جگه له‌وه‌ی دیزاینی قوتابخانه‌کان و پرۆگرامی مردوو که هه‌چ په‌یوه‌ندی به ژیانه‌وه نیه وایکردوو له پال

ئەو ھەموو زەبروزەنگە بېت بە بەندیخانە، ئەگینا بۆچی قوتابیان و مامۆستایان پیکەوہ ئاسوودەن کە زەنگی چوونە دەرەوہ لیدەدریٹ. ھەمیشە دەبی قوتابخانە لە مال خۆشتر بیٹ، ئەگینا کورپو کچەکان تیایدا ئاسوودە نابن، ھەر بۆیە مندالان کە لە قوتابخانە تەواو دەبن و دەچنەوہ دەلین "بەربووین" ئەم وشە یە ھەلگری مانای دەر باز بوون دیت لە سەندم و کۆت و بەند، بە واتا ھەستی مانەوہ بووہ لە زیندان نەک ژینگە یەکی شیرین، مندالان گەر ئاسوودە و ئارام نەبن، ناتوانن ھیچ فیڕ بن، چونکە خەم و ئازار دان و ھەراسانکردن و کچ و کورپەکان لە ژیان و خویندن دەتۆرینیٹ، لە پەرورەدی تازە ی جیھانی پیشکەوتوودا ھەموو شتی ک فەراھەم دەکریٹ بۆ ئەوہ ی مندالەکان وەک فیڕخواز دلشاد و بەرزە دەماغ بن، ریک پیچەوانە ی دۆخی ئیمە یە کە بە دەگمەن لیدەگەرپین کچان و کورپان ئاسوودە بن .

ھەر لە سۆنگە ی ئەو خەم و ئازاردان و شیتکردنی کچ و کورپەکانە لە قوتابخانەکاندا، سالانە راگە یاندنی کوردی گەرچی بە ترس و شەرمەوہش بیٹ باس لە خۆکوشتنی قوتابیان دەکات کە سەرچاوە کە ی دەگەرپیتەوہ بۆ خەمۆکی و ھەراسانکردن و ترس و تۆقین کە چ لە مال و چ لە قوتابخانەکان رۆلی باوکان و دایکان و پەرورەدەکاران و مامۆستایان گومانی لە سەر نیە چەندە کوشندە و ترسناکە، ریزە ھەرە زۆرە کەش بەر کچەکان دەکەویٹ، من بۆخۆم بەدەر لە ھەولێ فەرمی سالانە بە ھەمووگوند و شارەکاندا دەگەرپیم و راپرسی خۆم دەکەم، ھەر بۆیە نمونە لە دوو سالی رابردوودا لە شارۆچکە ی "عەربەت" 30 کچ ھەولێ خۆ کوشتنیان داوہ و بە تەنھا یەک لە سەر سی ئەو ژمارە یە رزگاریان بووہ لە مەرگ. ریکخراوی "وادى" سالانە ریزە ی خەتەنە کردن بلأو دەکاتەوہ لە زۆر قوتابخانەدا ریزە کە لە "50% تا 90%" بەرز دەبیٹەوہ .

یەکەمین گوناھبار لەوہشدا دەستەلاتی کوردییە کە خەوتووہ یان خۆش خەیاڵە، لە نۆزدە سالی رابردوودا لە سەر ئاستی رامیاری و ئابووری و کۆمەلایەتی کە فەرھەنگی و پەرورەدە دەگریٹەوہ نەیانتوانیوہ ژینگە یەکی تەندروست بسازینن کە کچ و کورپەکان و نەوہ ی نوێ ئومید و ھیوا بە ئاینە پەیدا بکات، بە پیچەوانەوہ یەکیٹى و پارتی دەستیان خستە ناو ھەناوی ژیانى پەرورەدەبیمان و مۆنۆپۆلیان کردووہ، وەک رووبەرک بۆ بە حیزبیکردنی پەرورەدە کاریان کرد بی ئەوہ ی خەون بەوہوہ بیینن کە ئەم نەویە پیویستی بەوہ ھە یە لەسەر ئاستی نەتەوہ و بگرە جیھاندا مەرچە ئاسوودە و

زانستخواز و دلیر و ره‌خنه‌گر بیټ، خودی دابه‌شبوونی قوتابیان به سهر حیزبه‌کاندا په‌یوه‌ندی به نیشتمانپه‌روه‌ریبه‌وه نییه ئه‌وه‌نده‌ی ملکه‌چیپیکردن و گوپرایه‌لییه بۆ حیزب که به رۆحی خیل و هیژ و بنه‌ماله کار ده‌کات. ئه‌و حیزبانه که ده‌چنه ناو ده‌زگاکانی په‌روه‌رده له بری کچان و کورانی ئازاد و سهر‌به‌خۆ داهۆل و تووتی له کورپه‌کان و کچه‌کان دروست ده‌کهن.

کۆتر و په‌پووله و پلنگ تا ده‌ژین و دهمرن هه‌روه‌ک خویانن، به‌لام مرۆف که له دایک ده‌بیټ ده‌له‌مه‌یه‌که و به دریزایی ژیان په‌روه‌رده‌ی ده‌ویټ تا له ده‌له‌مه‌یه‌که‌وه ده‌یکه‌ی به ئینسان.

به‌ده‌ر له دوا چیرۆکی په‌رچه‌م برینی کچان له مانگی "شوباتی 2010" دا به گه‌رانه‌وه بۆ کاروانی خۆکوژی کچ و کوران و شکه‌سته‌بال له به‌رامبه‌ر ئه‌و هه‌موو زه‌برو زه‌نگه، به گه‌رانه‌وه بۆ هه‌قایه‌تی ره‌شی قزبرینی کچان له "خورمال" هه‌ر له‌م دوو هه‌فته‌ی رابردوودا به‌په‌رینه‌به‌ریک که پیشتر جیگر بووه به چه‌رخ ده‌ستی چوار پینج قوتابی سووتاندووه، پاش لیدان و کوتانیان، که سکالای له سهر تۆمار کراوه، وه‌لامی ئه‌و زاته زۆر سهر بووه، زۆر خه‌مساردانه وتوویه‌تی: "من گالته‌م له‌گه‌ل کردوون!"

هه‌فته نییه له سهر رووبه‌ری لاپه‌ره‌کان ئه‌م هه‌والانه نه‌خوینمه‌وه که دیاره به سه‌ده‌ها رووداوی وا ره‌ش ناگاته گوپی که‌نال‌ه‌کانی راگه‌یاندن، زۆر جاریش دایکان و باوکان له‌و مامۆستاو به‌په‌رینه‌به‌رانه خۆش ده‌بن، به گه‌رانه‌وه بۆ ئه‌و په‌نده‌ی که ده‌لایت "گۆشتی بۆ تو و ئیسقانی بۆ ئیمه".

خودی په‌روه‌رده‌ی ئیمه پایه‌که‌ی له سهر سزا و ملکه‌چییه، هه‌ریویه دایکان و باوکان له مندالیه‌وه وا فیر کراون وه‌ک مامۆستاکان که چۆن هیستر و بزنه شیټ به تیلا دیننه‌وه سهر ریگا، به واتا به زه‌بری گۆچان و هه‌یزه‌ران، هه‌ر به هه‌مان لۆجیک سزا بۆ راستکردنه‌وه‌ی کچان و کوران په‌یره‌وه ده‌کریت، هه‌ر له وه‌لامنه‌دانه‌وه‌ی پرسیاره‌کانیان تا ده‌گات به تف و جنیو و چاوسوورکردنه‌وه و فه‌لاقه‌کردن و دارکاری و قزبرین و ده‌ست و په‌نجه سووتاندن و بانگ نه‌کردنیان به ناوی خویانه‌وه. تا ده‌گات به خستنیان له ئیمتیحان که دیاره برپایان وایه که ئه‌وه‌یان به‌شیکه له‌په‌روه‌رده‌ی قوتابیان.

له یادمه دایکم هه‌میشه چیرۆکی ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ری بۆ ده‌گی‌رامه‌وه که چۆن چۆنی ئیسماعیلی کورپی به‌فه‌رمانی یه‌زدان ملی خۆی خستۆته به‌ر چه‌قۆی باوکی، گه‌رچی باوکی من به‌ر له هه‌موومان دایکمی

دەچەوساندهو و ئىنجا 11 مندالەكەى، كەچى داىكمان فىرى ملكەچى دەكردىن، ملكەچكردن بۆ دۆخىك كە پىويست بە ھەلگەرانەو و ملنەدان دەكات، ئەم ملكەچىيە لە مالەو ھەلگەرانە تا مەكتەب و مزگەوت و شانەكانى حىزب بەركەمالە!

كەم و كورپى لە كچ و كورپەكاندا نى، بەلكو لە رۆح و عەقل و ئەخلاقى ئىمەدايە، لە سىستىمى بىركردنەو و پەرورەدايە، ئىمە ھەر ھەموومان كۆمەلەك بوونەو ھەرى نەخۆشىن كە ھەرگىز ئامادە نىن بۆ چارەسەرى رۆح و عەقلمان روو لە بىمارستانەكان بەكىن.

بە كچ و كورپەكان دەلەين تەمبەل و تەوھزەل كە وا نىيە، سىستىمىكى فىركارى و پەرورەدايە ھەيە تەمبەل و مردوو، سستى و بىھىزى مندالەكان چ لە رووى جەستەيەو ھەيەت چ لە رووى عەقلىيەو ھۆكارى ناچورى ئابوورى و كۆمەلەيەتى و ھەرھەنگى لە پىشتە.

جگە لە ھۆكارە ئابوورى و كۆمەلەيەتيەكان كە عەقلى سىياسى رەنگرپىژى دەكات كە ئىمە نىمانە، خەونىك بە دروستكردى ئادەمىزادىكى نوئى كە ئىمە نىمانە، سىستىمى فىركارى و خويندن كە لە سەر " تەلقىن" بەندە، تووتى ئاسا زانىارىيەكان ئەزبەر دەكەن، بىئەو ھەي پەيوەندىيەكى تۆكمە و دامەزارو لە نىوان "تىورە و پراكىك" دا ھەيەت، لە نىوان ژيانى قوتابيان و ھەزىان بەو كىتابانەي بەردەستيان، لەو (32) سالەدا سەدەھا كچ و كورپى مندالكارم بىنى بە دەست ئەزبەركرنى فاتىحە و تەحيات و شىعەرە كوردى و عەرەبىيەكانەو ھەرياون، بەدەست رەوانكردى و دەرخردى سەدەھا ھاوكىشەي كىمىا و فىزىا و ماتماتىك كە دواى تاقىكردنەو بە يەك مانگ لەبىريان چۆتەو. نەدۆزىنەو ھەي ئارەزووى كچ و كورپەكان ھەر لە مندالىيەو كارەساتە، ئازاد نەكردىان لە ھەلئەردنى ئەو ئىش و كارانەي تىايدا بەھەرەمەندن كوشندەيە، مەرچە ئازاد بن لە ھەلئەردنى ئەو بابەتانەي لە رشتەي خويندا ھەيە، مەرچە يارمەتيان بەرپىت لە يارى و گەمە و زرمەزلى نەكەون، لە مۆسىقا و نىگاركىشان و جۆرەھا وەرزش، بە ھەرەوھەزى و بە كۆ تاقىكردنەو و ھەلسەنگاندنىان بۆ بكرىت، نمرە نەيىتە تۆلە و خالى لاوازى و خو بە سووك و كەمزان و كەلەپووت لای قوتابىيان. ئەم سىستىمى خويندن و فىركارى و شىو ھەيەتەيە ئىمە لە نىو سەدە زىاترە پەپرەوى دەكەين دل سىس دەكات و عەقل پەكەخات رۆح ماندوو دەكات، خەمۆكى و

تۆران لەژیان و خۆکوشتن بە داوی خۆیەوه دەهینیت، یەكەمین ھۆکاری ھەراسان كردن ئەو رۆحی "تەلقین" ە یە !.

ئەو سیستمی قوماربازی و جەنگە یە كە دە یەھا ساڵە ناومان ناوہ ئیمتیحان، لە وەتە ی ئینگلیز قوتابخانە ی ھیناوەتە ئەم ولاتە، بە ھەزاران كچ و كور تۆراون لە ترسی تەلقینی پڕ لە ھەرەشە و گورەشە و تۆقاندن، لە ترسی ئیمتیحان پۆلەكانیان چۆلكردووہ، بە ھەزاران تەنھا لە بەر ئەوہ ی دوو سال لە ھەمان وانەدا كەوتوون، دەرکراون، زۆر ئاسان و خەمساردانە وتوومانە "ساقیت" كە لە عەرەبی وەرگیراوە، واتە "كەوتوو" جگە لەوہ ی بە فاشیل و بێ ئەخلاق و دەماغسز و بەرەلا ناوژەدمان كردوون، سووك و سانا فایلەكەیمان داخستووہ و بێئەوہ ی بیر بکەینەوہ كە وەك ئەوہ وایە كەسیكى زیندوو بخەینە ناو گۆرپكەوہ و ئاسوودەش بیت. لە راستیدا لە ھەموو ئەو ولاتانە ی كە مرقۆ تیایدا سەرورە و ریز لە مرقۆبوون و تواناكانی دەگیریت، ھەول دەدەن كە توانا و بەھرە و داھینانی كچ و كورەكان بدۆزنەوہ، بە تەنھا كارامەیی و بەھرەمەندی لە یەك پیشە و لقی زانستی و زانیاریدا ما یە ی سەرسامی و پەرە پێدانە، بە واتا تەنھا وانە یەك و بابەتێك و پیشە و ھونەرێك بەسە بۆ ئەوہ ی كچان و كوران بە سەرکەوتوو بزائن، لەلای ئیمە كەوتن لە یەك یان دوو وانە بەسە بۆ ئەوہ ی بە تەمبەل ناوی ببەیت.

سیستمی خویندن و فێركاری شیوہ و دیزاینی قوتابخانەكان و نەبوونی روبەری سەوزایی و دار و درەخت و كوشتنی خەيال و خەونی كچ و كورەكان و فەرامۆشكردنی وانەكانی وەرزش و موسیقا و وینە كیشن و ھەر ھەموو ھونەرەكان بە شانۆشەوہ دژی جوانی و داھینان و ژیاندۆستیە و رۆحی سزاكارانە ی تاقیكردنەوہ پڕە لە "سادیزم" كە نەخۆشییە، بە واتا خۆشی و چێژ بینین لە ئازاردانی كچ و كورەكان، قژ و پەرچەم برینی كچەكانی قوتابخانە ی "خورمال" و بنەسلاوہ" و دە یەھا تاوانی دیکە نوقمە لە "سادیزم" - لەزەت بردن لە ئازاردانی ئەوانیدیکە" كە لە رۆحیكى توورە و غەمگین و شەرانگیزەوہ ھاتووہ كە دەستكردنی كۆی خانە پەرور دە ییەكانە، بە مال و مەكتەب و مزگەوت و حیزبەكانەوہ.

لە یادمان نەچیت كە میژووی میللەتان بە ئەوروپای كۆن و تازەوہ، بە ئەمریکاوہ ... بەم ھەموو قوناغە ناشیرینانە تیپەرپیون، بەلام كە ئەو ھەموو جەنگە بە ناوی خودا و سیاسەتەوہ كە گەمە ی ئایدۆلۆژیا و

دوگماکان "الجمود العقائدى" له پشت ئه و کوشتارگایانه وه بوون، به واتا عقل داخستن و وشکه مه زه به گه رایى له ئایین و سیاسه تدا، بیریان له وه کرده وه که ده زگاکانى په روه رده گونا هبارن، دواى زه ریا یه که له خوین و سه ده ها سال له فرمیسک و مالویرانى بیریان له وه کرده وه که به خو بکه ون و مروقیکی ناشتیخواز دروست بکه ن، هیتله ر و مؤسولینى و ستالین و فرانکو و کاسترو و شاوشیسکو و سه ده ها دکتاتورى که لله به ران و بچکوله دروست نه ده بوون گه منداله کان به کچ و کوره وه له قوتابخانه کان نه خه سیندرانایه و فیرى وانه کانى ملکه چى نه کرابان. له ولاتى ئیمه نمونه ی "سه دام حوسین" که هم قوربانى بوو هم جه لاد، زاده ی وه ها ژینگه یه کى جه ه ننه مى بوو، هر بویه تا مرد حه زى له ئاگر و ئاسن بوو .

کوردستان به م په روه رده ی ناو مال و مه کته به کان و هه روه ها عیراقیش ئه گه رى ئه وه ی تیدایه سه ده ها دکتاتور له ئاینده یه کى نزیك و دووردا ده که ونه ناو کولانه کانى ژیان، له به رامبه ر رۆحى سادیزمدا که خوشى بینینه له ئازار و قزبرینى ئه وانیدیکه ئیمه مروقیکی ماسووشى دروست ده که یین که چیژ له وه ده بینیت ئازار بدریت، دواچار که سیکی ده سه لاتخواز دروست ده که یین که هم سادییه و هم ماسووشى، به واتا حه ز ده کات و له زه ت ده کات و شاگه شکه ده بیئت ئازارى ئه وانیدیکه بدات و له هه مان کاتدا حه ز ده کات و چیژ وه رده گریت که ئازار بدریت، یادمان نه چیئت که له ناو رۆحى هه ر قوربانیه ک و ترسنوکیک و فه راموش کراویکدا ، جه لادیك خه وتوو. به دیوى ئه و دیودا هه موو جه لادیك و دکتاتوریک خوی قوربانى و ترسنوک و دژه ژیان، گه رچى به ناوى ژیان و خه لکه وه بانگه شه ی خو شبه تى ده کات .

مقه ستى ده ستى ئه و ماموستایانه و په رچه م برینه که هه ر هه موو ئه و دهر د و گری و ئالوزیانه ی تیدایه که له پشتیه وه سیستمیكى ئه خلاقى کار ده کات که پایه کانى له سه ر له زه تبردنه له ئازار و سزادان که کۆتایى دیت به غه مگینکردنى کچه کان و کوره کان و له دواچار تۆرانیکى هه تا هه تايه له ژیان.

له هه موو تۆرانیک گه وره تر و کوشنده تر، تۆرانى قوتابیه کانه له خویندنه وه و په یدا کردنى زانست و زانیارى، کتیب له هه موو دونیای پیشکه وتوودا یه کیکه له پیوستیه هه ره رۆحى و عه قلاییه کان، ئه وه شیان هه ر سیستمى خویندن و فیڕکارى به رپرسه له و تۆرانه، چونکه رقبوونه وه له کتیبه کانى مه کته ب چ وه ک

ناوهرۆك و چ وەك شىۋە و فۆرپم بەسە بۆ ئەو ھى رقى لە كىتەبەكانى دەروونناسى و فەلسەفە و شانۆ و رۆمان و چىرۆك بىيئەو، ھەژارى كىتەبخانەكانى قوتابخانەكان لە قۇناغى سەرەتايىيەو تا ئامادەيى بەلگەي ھەژارى فيكرى و رۆحى و عەقلى ئىمە دەسەلمىيئەت، بيئەو ھى ئاگامان لە خۆمان بيئە رقىمان لە كىتەبى پىر لە داھىيان و جوانى ھەموو دونيا دەبيئەو ھە بۆ خۆي لە دەستدانى گەرەتەين چىژ و لەزەتى رۆحىيە، ئەو ھەش وادەكات لە سەر ئەو مېراتە فيكرى و عەقلىيە بەو ھەپپىن كە ھەمانە، ھەر بۆيە وەكو زەلكاويك بۆگەن دەكەين، چونكە سەرچاۋەي فيكرى پاكمان نىيە كە لە بەراۋەكەي بخۆينەو ھە گەشە بكەين، ھەر ئەو ھەشە دەبيئەت بە ماىەي بۆشايىيەكى عەقلى بەتالى رۆح و پووكانەو ھى سۆز و ھەستەو ھى.

ئەو شەپرانگىزى و رۆحە سادىستە و سزا خوازە لە ھەر يەككە لە ئىمەدا كە ھەيە بەشەيكى گەرەي دەگەرپتەو ھە بۆ نەبوونى ھىچ پەيوەندىيەكى سۆزدارى و خۆشەويستى لە نىوان ژن و پياۋەكانى ئەم ولاتە، ئەم دوو توخمە گومانىان لە يەكدى ھەيە و ھەم لە يەكدى دەترسن، جيا كىرەنەو ھى كىچ و كورپەكان دواي بالقوبون و لەناو كۆلان و گەرەكەكاندا كە پىشتر بەيەكەو ھە گەمەو يارىان دەكرد كە مندالتىر بوون، يان جيا كىرەنەو ھى كىچ و كورپە قوتابىيەكان لە دواي قۇناغى سەرەتايىيەو ھە بۆ خۆي گەرەتەين ستمە، چونكە لە ئاكامدا دوو بوونەو ھى كىۋى وشەرمەن و ترسنۆك و عەقل مردوو و رۆح ماندوو دروست دەكات، كوشتەي سۆز و بيئەش لە خۆشەويستى دروست دەكات، كە تاۋەكو پىر دەبيئەت شىيەت و شەيدا تەنھا لە خەيالدا بە دواي ئاسودەگىدا دەگەرپتە، لە ئاكامدا لىرە و ھەنووكە... بگرە لە كۆنى كۆنەو ھە نە مى نىر دەناسىت و نە نىر مى دەناسىت... تا كۆتايى ژيان بەد گومان و پقاۋى دەردەچن، ھەر ھەمووان دەمرن و بيئەو ھى تامى خۆشەويستى بكەن، ھەر ئەو ھەشە وا دەكات زىندەگىيەكى بى تام و بۆن و رەنگ بەرپىخەين.

لە دوا دەردەنجامدا نەمانى سۆز و خۆشەويستى مرقى شەپرانگىز و سزا خواز و كىنە لە دل دروست دەكات، مېژوۋى زەبىر و زەنگى قوتابخانەكان بەلگەي مردنى خۆشەويستىيە.

ئاخۇ ئىمە بە بى مەعرفەت و كىتەبە گەرە و گەو ھەربارەكانى جىھانى و بە رۆح و دلئىكى بيئەرى لە خۆشەويستى و سۆزەو دەتوانىن مرقىبوونى خۆمان بسەلمىيئەن ؟ مەحالە .

"فرۆید" وهك دهروونناسیکی گهره ی نه مساوی سه بارهت به پهروهده و ناسینی دهروونی مرۆقهکان و به پیره بردنی ژیان و ئاده میزادهکان باس له سی مه حال دهکات، به واتا سی ئیش بو تیگه یشتن له مرۆقه که وهك سی دهرگای داخراو ته ماشای دهکات، یه که میان پهروهده کردنی مرۆقه که زور گرانه. دووه میان شیکردنه وهی دهروونی که سه کانه که خوی "فرۆید" دامه زینه ری قوتابخانه ی شیکاری دهروونی بو، هه موو ژیانی خوی بو خویندنه وهی کیشه و گرفته کانی ژن و پیاوهکان ته رخان کرد، هه لبه ته ژماره ی ژنانی نه خۆش که ده بوونه میوانی زۆتر بوون. سییه م مه حال حوکمرانی بوو که له ژیانی خۆماندا به سیاست یان رامیاری ناوی ده بهین، به واتا به پیره بردن و حوکمرانی له ریگه ی دهزگاکانه وه که ژیانی ئابووری و کۆمه لایه تی ئیمه ریگه خات. ئەم سی مه حاله وهك سی دهرگای پۆلایینی داخراو، ته نها به بوونی مه عریفه یه کی گهره ده کرینه وه که له دهزگاکانی پهروهده دا کلپه کانی ئەم دهزگایانه یان سی مه حاله ده دۆزینه وه.

گهر که سیك ده یه ویته تیبگات باس له چ رق و کینه و دوژمنکاری و شه پانگیزیه ک ده که م. با بگه ریته وه بو هه لباردنه کانی کوردستان، له هاوینی سالی (2009) و کۆتایی زستانی ئەمسال که دوور بوو له رۆحی ئاشتیه وانی و شارستانی، ههر له شه په په پۆ و درپۆنگی هاوپۆله کان و هاوسیکان تا ده گاته شه په جنیوی سه رکرده کان و بنکرده کان، خودی حیزب له م ولاته کارگه یه کی گهره یه بو رق و کینه چاندن له دل و دهروونی ئەندامه کانی، ههر میژووی شه پی براکوژی نیوان حیزبه کان له چل سالی رابردوودا به لگه ی نه بوونی سیاست و شۆرشیکی عه قلانیه که له دوا ده رئه نجامدا مردنی دهزگاکانی پهروهده یه، ئیمه نۆزده سال له مه و بهر بوو راپه پین و زیندانه کانمان رووخاند، به لام هه رگیز نه ماتوانی به ندیخانه کانی ناو رۆح و دل و که لله ی ئاده میزاده کان برمینین.

2010/3/7